

ΙΜΠΡΑΧΗΜ-ΜΠΕΝ-ΜΕΧΛΗ

Ο ΔΙΑΣΗΜΟΣ ΑΡΑΨ ΔΟΙΔΟΣ

ΚΑΤΑ ΤΟΝ Σ. ΜΠΑΟΝΤΕΛ.

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε προηγούμενον ἀριθμὸν).

Εὐνόητον κατὰ πόσον ἡ ἀντιζηλία τῶν σπουδαιοτέρων συγχρόνων δοιδῶν, ἰδίᾳ δὲ τοῦ Ἰσῆκ, ἠρέθιζε τὸν εὐόρητον χαρακτῆρα τοῦ Ἰμπραχίμ. «Μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ Ἰσῆκ κυρίως ὁ πόλεμος ἦν ἀσπονδος· ἂν ὁ Ἰμπραχίμ ὑπερεῖχε κατὰ τὴν καταγωγὴν, ὁ ἀντίπαλος αὐτοῦ ἐξεδικεῖτο διὰ τῆς ἐν τῇ τέχνῃ ὑπεροχῆς αὐτοῦ· ὁ Ἰσῆκ οὐδεμίαν παρέλειπεν εὐκαιρίαν πρὸς ἀποκάλυψιν τῶν ἐλαχίστων αὐτοῦ σφαλμάτων καὶ πρὸς ἐλεγχον τῆς ἐν τῷ κλαδικῷ ᾄσματι ἀγνοίας αὐτοῦ. Ἀλλῶς τε, ἀνάγκη νὰ τὸ ὁμολογίσωμεν, ὁ Ἰμπραχίμ ἦν ὁ πρῶτος δοιδὸς τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ, ὁ βασιλεὺς τῶν ἐρασιτεχνῶν καὶ τερπνὸς μελοποιός, ἀλλὰ μεταξὺ αὐτοῦ καὶ οὕτω καλῶς συγκεκορωμένου τεχνοδιδασκάλου, οὕτω πεπαιδευμένου θεωρητικοῦ, οἷος ἦν ὁ Ἰσῆκ, ὁ ἀγὼν ἀπέβαινε ἀνισος». Περὶ τούτων ἐκτενεῖς πληροφορίας παρέχει χωρίον τῶν Ἀγανῆ (V, 32), ἐν ᾧ ὁ Ἰσῆκ ἀποδοθεὶς τῇ τέχνῃ μεγάλως ὑπηρεσίας.

«Ὅπως ποτ' ἂν ἦ, οἱ δύο ἀντίζηλοι δὲν συνεννοοῦντο σχεδόν, οἱ δὲ ἄλλοι μουσικοὶ, ἀδασεῖς μάγιστρος τῶν ἀτελευτήτων συζητήσεων αὐτῶν, ἠγνοῦσαν πότερον νὰ δικαιώσῃ. «Καλλιτέχνης τις, δεξιότητά τινα κεκτημένος, ὁ Ἄμο, υἱὸς τοῦ Μπανάχ, παριστάμενός ποτε ἐν ζωηροτάτῃ τινὶ ἀντιλογίᾳ αὐτῶν, δὲν ἠδυνήθη νὰ μὴ εἴπῃ πρὸς τοὺς ἀνταγωνιστάς: «Ἄν αἱ φωνητικαὶ συνθέσεις ὑμῶν ἦσαν πρὸς ἡμᾶς ὅτι οἱ ὑμέτεροι ὀρίσμοι, θ' ἀπέβαινον ἡμῖν νεκρὸν γράμμα!». Ἀλλῶς ὁ Ἰμπραχίμ δὲν ἠπατάτο περὶ τῆς ἐν τοῖς λαρυγγισμοῖς ἀνικανότητος τῶν συναδέλφων αὐτοῦ. Ἐν τινὶ ἐπιστολῇ, ἣν πρὸς τὸν Ἰσῆκ ἔγραψε περὶ τῆς αἰωνίας ταύτης ἐριδος αὐτῶν, ἔλεγεν ἄνευ προσφυγῆς εἰς εὐφημισμοὺς: «Τέλος πάντων τίνας θὰ προσλάβωμεν κριτάς; οἱ ἀκούοντες ἡμῶν εἶνε ὄνοι!».

Ἡ Βίβλος τῶν ᾠμάτων πληροῦται ἀνεκδότων σχετικῶν πρὸς τὰς ἐριδας τοῦ Ἰμπραχίμ καὶ τοῦ Ἰσῆκ. Παρὰ τῷ τελευταίῳ τούτῳ, λέγει, ὁ κ. Μπαρμπιέ Μεϋνάρ, ἡ τέχνη καὶ ἡ τοῦ καλοῦ αἰσθησις, βοηθούμεναι ὑπὸ λεπτότητος ἀκοῆς ἥκιστα κοινῆς, παρεῖχον εἰς τὰς τεχνοκρισίας ταύτας χαρακτῆρα ἀκριβείας, ὅς ἀπέφαινε αὐτὰς ἀπροσμάχους. «Ἐν τινὶ παρὰ τῷ Μαμοῖν μουσικῇ συμφωνίᾳ εἴκοσιν ᾄδοι, εἰς δύο στίχους τεταγμένοι, δέκα πρὸς τὰ ἀριστερὰ καὶ δέκα πρὸς τὰ δεξιὰ, ἥδον ἐν συμφωνίᾳ συνοδευόμεναι ὑπὸ τοῦ μανδολίνου· αἰφνης ὁ Ἰσῆκ διακόπτει αὐτὰς κρούων: «Ἐπάρχει ἐνταῦθα σφάλμα· μία ἐξ ὑμῶν ἠπατήθη ἐν τῷ ἀριστερῷ στίχῳ». Ἐν τούτοις οὐδεὶς εἶχε παρατηρήσει τὸ πρᾶγμα· ἐπιβάλλεται διγῆ εἰς τὸν δεξιὸν στίχον, ἄδει δὲ μόνος ὁ ἀριστερός καὶ τὸ αὐτὸ σφάλμα προκύπτει αὖθις, χωρὶς οὐδὲ νῦν νὰ διεγείρῃ τὴν προσοχὴν τοῦ Ἰμπραχίμ. Τότε ὁ Ἰσῆκ, ἀπευθυνόμενος πρὸς τὴν ὀγδόην δοιδόν, παρακαλεῖ αὐτὴν ν' ᾄσῃ μόνῃ· ἄδει καὶ τὸ σφάλμα ἀποβαίνει πᾶσι πρόδηλον. Τότε ὁ Μαμοῖν δὲν ἠδυνήθη νὰ μὴ εἴπῃ τῷ Ἰμπραχίμ: «Θεῖέ μου, ἄπεχε τοῦ ᾄδειν τοῦ κατὰ τοῦ Ἰσῆκ σκωμμάτων σου, διότι ἄνθρωπος, δυνάμενος νὰ διδῇ οὕτως ἐλαφρὸν σφάλμα ἐν μέσῳ εἴκοσι λαρυγγῶν ᾄδόντων καὶ ὀργάνωντα χορδῶν ἡχουσῶν, εἶναι βεβαίως ἀξίος ἐυλαβεστέρας πρὸς αὐτὸν συμπεριφορᾶς!».

Ὁ Ἰσῆκ ἀντὶ τῆς πολυτίμων αὐτογράφων ἐπιτολῶν, ὀφειλομένων τῷ καλῷ τῶν δύο ἀντιζήλων, συμπληροῖ τὰ περὶ τούτων ἔγγραφα καὶ περατοῖ ὥστε τὸ περὶ τοῦ Ἰμπραχίμ ἄρθρον αὐτοῦ: «Ἡρῶσθην, λέγει, τὰ ἀποσπάσματα ταῦτα ἐκ τῆς

ὀγκώδους ἀλληλογραφίας αὐτῶν, διότι αὐτὴ παρέχει ἰδέαν τῆς ἐπιτηδείότητος, ἣν ἀνέπτυσθον ἐν τῇ ἐριδι αὐτῶν. Ἐκ τῆς ἀναγνώσεως ταύτης προκύπτει ὡσαύτως ὅτι ὁ Ἰσῆκ ἤθελε νὰ ἐξαναγκάσῃ τὸν Ἰμπραχίμ νὰ κύβη πρὸ τῆς ὑπεροχῆς αὐτοῦ καὶ ὅτι πολλὰς ἀδίκως προσνέχθη πρὸς αὐτόν, ὅτι δὲ ὑπὸ τῶν αὐτῶν αἰσθημάτων ἐνεφορεῖτο ὁ ἡγεμονίδης καὶ ὅτι τέλος, χωριζόμενοι ὑπὸ μακρᾶς ἀντιζηλίας, ἀπέβησαν ἄδικοι καὶ κακοθελεῖς πρὸς ἀλλήλους!».

«Ὅπως ποτ' ἂν ἦ, πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν εἰς ἔπαινον αὐτοῦ ὅτι ὁ Ἰμπραχίμ ἐπεδείκνυτο πολλάκις γενναῖος, τεκμήριον δὲ ἡ διαγωγὴ αὐτοῦ πρὸς τὸν δοιδὸν Χακέμ-Ἐλ-Βαδῆ, ἀναφερομένη ἐν τῷ ὑπὸ τοῦ Ἰσῆκ τῷ καλλιτέχνῃ τούτῳ ἀφιερωμένῳ ἄρθρῳ: «Ὁ Ἀροῖν-Ἐλ-Ρεσίτ, ὅπως ἀμείψῃ τὸν καλλιτέχνην τούτον, ὃν ἐπὶ μακρὸν ἐκράτησεν ἐν τῇ αὐτῇ αὐτοῦ, ἔδωκεν αὐτῷ ἐπιταγὴν τριακοσίων χαλιδῶν διρχέμ (210,000 φρ.) ἐπὶ τῆς ἐπαρχίας Δαμασκοῦ. Ὁ Ἰμπραχίμ, ἐκπροσώπων τότε τὸν χαλιδῆν, οὐ μόνον ἐτίμησε τὸ ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος αὐτοῦ ὑπογεγραμμένον χρηματικὸν ἐντάλμα, ἀλλὰ καὶ οἰκοθεν προσέθετο ποσὸν 299,000 διρχέμ (209,300 φρ.), ὡς ἐπιτίμιος αὐλικῆς κρατήσας τὰ χίλια διρχέμ, ἵνα τὸ ὅσρον αὐτοῦ ὑπερλεφθῇ τοῦ τοῦ Ρεσίτ. Ὁ δοιδὸς εὐγνωμονῶν ἀντεδωρήσατο αὐτῷ συλλογὴν τριακοσίων ἀνεκδότων ᾠμάτων, ἣν ὁ ἡγεμονίδης ἐξετίμα ὑπὲρ τὸ ἴδιον ὄσρον». Ἐν γένει πρὸ οὐδεμιᾶς θυσίας ὑπεχόρῃ, προκειμένης τῆς φιλιότητος αὐτῷ τέχνης. Ὁ Γραχχῆ Μεκκῆ, ὁ διαπρεπέστατος μουσικὸς τῆς ἐποχῆς τῶν πρώτων Ἀβδασιδῶν, ὑπεχρέωνεν αὐτόν ν' ἀνοίξῃ τὸ βαλάντιον αὐτοῦ πρὶν ἢ ἀνακοινώσῃται αὐτῷ τὸ ἐλάχιστον ἰδίᾳ μελοποίησεως ᾄσμα, αὐτὸς δὲ ὁ Χαλιδῆς Ἐμῖν ὥριεν εἰς δεκακισχίλια διρχέμ τὴν τιμὴν ἐνὸς μόνου μαθήματος, δοθέντος ὑπὸ τοῦ καλλιτέχνην τούτου τῷ θεῷ αὐτοῦ Ἰμπραχίμ. Ἐν ἄλλῃ τινὶ περιστάσει οὗτος δὲν ἠδυνήθη νὰ καταβάλῃ τὴν ἀντίστασιν τοῦ γηραιοῦ μουσικοῦ, ἀρνούμενου νὰ διδάξῃ αὐτὸν μέλος τι, ὅπερ εἶχε καταθέλξει αὐτόν. Ἐν τῇ Βίβλῳ τῶν ᾠμάτων ἐκτίθενται μετ' ἀτελευτήτων λεπτομερειῶν οἱ ὁδοὶ, δι' ὧν ἐπετεύχθη ἡ διασκέδασις τῆς δυσπιστίας τοῦ μελοποιῦ, δυνάμει δὲ ἐπιμόνων ἱκεσιῶν καὶ ὁρῶν ὁ Μαρίκης, ἔτερος μουσικὸς, ἀφωσιωμένος τῷ ἡγεμονίδῃ, κατάρθωσε ν' ἀποσπάσῃ τὴν ποσὴν τὴν ἀνακοίνωσιν· ἀπογνημονεύσας δὲ αὐτό, μετέδωκε τῷ κυρίῳ αὐτοῦ, ὅς οὐ μόνον χορηγεῖ αὐτῷ εἰς πάσας τὰς δαπάνας, ἀλλὰ καὶ παρέχει αὐτῷ ποσὸν πεντακισχιλίων διρχέμ (3,500 φρ.) καὶ ἵππον βαρύντιον μετὰ λαμπρᾶς ἱπποσκευῆς.

Σχετικῶς πρὸς τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ ἐν λόγῳ μουσικοῦ ἐν τῇ Βίβλῳ τῶν ᾠμάτων ἀπαντᾷ τὸ ἐπόμενον ἐπεισόδιον, τιμὴν τοδοῦτον τὸν χαρακτῆρα ὁδον καὶ τὴν ἐτοιμότητα τοῦ πνεύματος τοῦ Ἰμπραχίμ: «Ἐἶχον ἴδει ἄρτιος, διγχεῖται αὐτὸς οὗτος πρὸ τοῦ Ἐμῖν μέλος τι, συνθεθεμένον ὑπὸ τοῦ Ἰμπν Ἀνῆχ ἐπὶ τῶν ἐπὶ τούτων:

« Ἡ κάμπλος, ἡ δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τὸν χαλινὸν αὐτῆς κινου-
» σα, ἐνῶ αἱ ἄλλαι καταβάλλονται ὑπὸ τοῦ κόπου. . . . »

» Ἀφῆκα αὐτόν ὑπὸ τὸ θέλητρον τοῦ μέλους, ὅπερ εἶχεν ἀκούσει. Τῇ ἐπαύριον, λίαν πρωΐ, μετέβαινον πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς πρώτης προσευχῆς μου, ὅτε ἀξιοματικὸς προσελθὼν με καλεῖ ἄνευ ἀναβολῆς εἰς τὰ ἀνάκτορα. Περιετώσας τὴν προσευχὴν μου, προεγευμάτισα τάχιστα καὶ κατὰ σπουδὴν ἐνδυσθεῖς, ἔδραμον παρὰ τῷ ἡγεμονί. Ἄμα ἰδὼν με οὗτος, κράζει μακρόθεν: » Θεῖέ μου, σὲ ἱκετεύω· ἐπανάλαβέ μοι τὸ ᾄσμα: Ἡ κάμπλος κτλ. Προθύμως ὑπήκουσα· τότε καλεῖ μίαν τῶν ὑπ' αὐτοῦ εὐνοουμένων δοιδῶν του. Ἡ νεᾶνις αὐτῇ, ὥραία ὡς σπάνιος μαργαρίτης, εἰσῆλθεν, ἀνὰ χεῖρας φέρουσα μανδολίνον. Ὁ χαλιδῆς λέγει μοι νὰ διδάξω αὐτὴν τὸ μέλος τοῦτο, μετὰ αὐτοῦ κενουίντος ποτήρια τινά. Μετὰ πολλὰς ἐπαναλήψεις, νομίζων αὐτὴν ἐπαρκῶς ἡσκημένην, προσεκάλεσα νὰ ᾄσῃ πρὸ τοῦ κυρίου αὐτῆς. Τὸ ᾄσμα ἐχώρει καλῶς μέχρι χωρίου τινὸς ἄκρως δυσχεροῦς, ὅπερ προσεπάθησα νὰ διορθώσω· ἀλλ' αὐτὴ ἔστι ἀποτόμως. Ὁ Ἐμῖν, ἐξηγούμενος ὑπὸ τῶν ἀτιμῶν τοῦ ποτοῦ, ἔκραξε λυσσώδως: «Ὁ-» μνυμι τὸν Θεὸν ν' ἀρνηθῶ τὸν πατέρα μου καὶ ν' ἀποπέμψω » τὰς γυναῖκάς μου, ἂν μὴ ἐκπληρώσω τὸν ὄρκον τὸν δε· ἢ θὰ

1) Agani, τ. IX, σ. 62.

2) Agani, τ. V, σ. 100.

3) Ἡ συνήθης κιθάρα εἶχε τέσσαρας χορδὰς.

4) Agani, τ. V, σ. 60.

1) Agani, τ. IX, σ. 73.

2) Agani, τ. VI, σ. 66.

3) Agani, τ. IV, σ. 65.

» ἐκτελέσῃς τὸ χωρίον τοῦτο μετὰ τρεῖς ἐπαναλείψεις ἢ θά σε » ρίψω εἰς τὸν Τίγρητα! » Καὶ ἐδείκνυε διὰ τοῦ δακτύλου τὸν ποταμὸν, ὅς, ὡγκωμένος ὑπὸ τῶν χειμερινῶν ὑετῶν, ἐκυμάτιζεν ὀλίγα βήματα κάτωθεν ἡμῶν. Τὸ πρῶγμα ἀπέβαινε σοβαρόν. Εἰ-
χον διῆδει ὅτι ἡ τάλαινα ἀοιδὸς οὐδέποτε θὰ ἐξετέλει ἀκριβῶς τὸ
δυσχερὲς ἐκεῖνο χωρίον, ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου μετὰ φρίκης ἀνελογιζό-
μην ὅτι ἡδυνάμην ν' ἀποδῶ συνέννοχος φόνου, ὅς θὰ περιέβαλλε
δι' ἀπαισίας ἀναμνήσεως τὰς συναναστροφὰς ἡμῶν. Δὲν ὤφειλον
νὰ διδάσκω πλέον' ἀντὶ τοῦ ἤχου, ὃν δὲν εἶχε δυνήθῃ νὰ ῥῃ-
ἀπεδέχον τὸν τρόπον τῆς ἐρμηνείας αὐτῆς. Μετὰ τρεῖς δοκι-
μὰς, καθ' ἃς προσεπονήθην ὅτι ἐπασχον, ἵνα ἀποδεκτὴ γένηται
τῷ παρατηροῦντι ἡγεμόνι ἡ μεταβολή, ἐξετέλεσε πρὸ αὐτοῦ τὸ
φθοερὸν μέλος μετὰ τῶν ὑπ' αὐτῆς εἰσηγμένων ἡδυνάμων. «Εὐγε,
» ἀνακράζω· ἀδύνατος ἀποβαίνει τελειότερα ἐκτέλεσις. » Ὁ Ἑμὶν
ἡπατήθη διὰ τοῦ στρατηγήματός μου, κατηνύαθη καὶ τὸν ζή-
λόν μου ἡμειψε διὰ δώρου τριακοντακισχιλίων διρχέμ (21,000 φρ.).

Γ'.

Περαιόντες εἰπωμέν τινα περὶ τοῦ μουσικοῦ συστήματος
τοῦ Ἱμπραχίμ καὶ τοῦ ἀντιζήλου αὐτοῦ Ἰσχάκ. Ὁ Ἰσφαχανῆ,
καίπερ ὁπαδὸς τῆς κλαδικῆς σχολῆς τοῦ Μοσούλη, πατὴρ τοῦ
Ἰσχάκ, ἀποδίδει οὐχ' ἥττον τὸ δίκαιον ταῖς ποικίλαις ἀρεταῖς
καὶ τῇ ἐπιστήμῃ τοῦ Ἱμπραχίμ, οὗ τὰ τρωτὰ σμειοῦται ἐν τῷ
κεφαλαίῳ τῆς Βίβλου τῶν ἁσμάτων, τῷ ἐπιγραφόμενῳ: «**Ἔργα
τῶν μουσικῶν ἀμφοτέρων τῶν φύλων τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν
οἰκογένειαν τῶν χαλιφῶν.**» «Ὁ Ἱμπραχίμ παρὰ τὰ φυσικὰ αὐ-
τοῦ χαρίσματα καὶ τὴν μεγίστην αὐτοῦ ἀξίαν, λέγει ὁ Μπαρ-
μπιέ Μεινάρ, δὲν ἡδυνήθη νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τοὺς κανόνας
τοῦ ἀρχαίου ἁσματος, οὔτε ν' ἀκολουθίῃ αὐτοῖς ἐν ταῖς συνθέ-
σεσιν αὐτοῦ. Συνέπτυθεν ἡ ἡπλοποίησις κατὰ τὰς περιστάσεις τὰ
δύσκολα χωρία τῶν ἀρχαίων μελῶν, ὅτε δὲ ἐγίνετο αὐτῷ ἐπὶ
τούτῳ παρατήρησις, ἀπεκρίνετο: «Εἴμαι βασιλεὺς καὶ υἱὸς βα-
» σιλέων· ἴδω κατὰ τὰς ὑποδείξεις τῆς φαντασίας μου ὅτι ἀρέ-
» σκει μοι νὰ ἄδω». Πρῶτος αὐτὸς ἐτόλμησε τοὺς ἀκρωτηρια-
σμοὺς τούτους καὶ ἐχάραξε τὴν πρὸς τὰς καταχρήσεις ταύτας
ὁδόν. Ἐντεῦθεν προσέκυψαν δύο σχολαί, ἡ τοῦ Ἰσχάκ, υἱοῦ τοῦ
Ἱμπραχίμ Μοσούλη, θεωροῦσα ὡς ἐγκλημα πᾶσαν τοῦ ἀρχαίου
ἁσματος ἀλλοίωσιν καὶ ἀποδίδουσαν αὐτὸ κατὰ τὴν ἀρχικὴν αὐ-
τοῦ καθαρότητα ἡ τοῦλάχιστον τοσοῦτον πιστῶς, ὅσον ἦτο δυ-
νατὸν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, καὶ ἡ ἀκολουθοῦσα ταῖς ἀρχαῖς
τοῦ υἱοῦ τοῦ Μεχδῆ καὶ τῶν μιμητῶν αὐτοῦ, οἳ ἦσαν ὁ Μου-
χαρίκ, ἡ Σαρουάχ, ἡ Ραῖκ κλπ., ὑποτάσσουσα εἰς τὰς ιδιοτροπίας
αὐτῆς τοὺς κανόνας τοῦ ἀρχαίου ἁσματος. Οὗτοι ἐνεβαρύνθη-
σαν ἐν τῇ ὁδῷ ταύτῃ ὑπὸ τῶν ἐρασίτεχνων ἐκείνων, οἵτινες ἐφο-
δοῦντο τὴν ἐργασίαν καὶ ἀπερρίπτον τὰ αὐστηρὰ μέλη καὶ τὰς
μεγαλοπρεπεῖς περιόδους, διότι δὲν ἡδύναντο ν' ἀναπαραγάγω-
σιν αὐτὰ, ὡς καὶ ὑπὸ τῶν ἀμαθῶν, οἵτινες δὲν ἐννοοῦσι νὰ δια-
θέσωσιν ὑπὲρ τῆς μελέτης τοῦ ἁσματος ἅπαντα τὸν εἰς τοῦτο
ἀπαιτούμενον χρόνον καὶ ν' ἀσχοληθῶσιν εἰς αὐτὸ μετὰ τῆς
ἀναγκαίας ἐπιμελείας. Τοιαύτη ἡ ἀρχὴ τῆς ἐπὶ τῆς συγχρόνου
τέχνης ἐπελθούσης ἐπαναστάσεως καὶ τῆς λήθης, εἰς ἣν ἐρρίθθη-
σαν οἱ ἀρχαῖοι τεχνοδιδάσκαλοι. Αἱ νέαι τοῦ διδασκάλου ἐπεξερ-
γασίαι, ἐπιτρέπουσαι τὰς τοῦ μαθητοῦ (εἰς τοιοῦτον βαθμὸν
ὥστε ἀριθμοῦνται ἐννέα τάξεις καινοτόμων), κατέστησαν ἀδύνα-

τον σήμερον τὴν ἐκτέλεσιν μέλους τινὸς ἀρχαίου τοιαύτην,
ὥστε ν' ἀποδίδῃ ἀκριβῶς τὴν ἀρχικὴν αὐτοῦ σύνθεσιν. Ἐν
τοῖς ἀλλοιώσει τὴν παράδοσιν κατελεκτόν τὴν οἰκογένειαν
Χαμδούνδ, τὸν Ἰσμαήλ, ὃς ἔσχε διδάσκαλον τὸν Μουχαρίκ,
οὗ ἡ διδασκαλία ἀπέβαινε οὕτως ὀλεθρία τοῖς ἀκολουθοῦσιν
αὐτῇ, τὸν ὅμιλον τῶν ἀοιδῶν, τῶν ἀποτελούμενον ἐκ τῆς Σα-
ρουάχ καὶ τῆς Ραῖκ (μαθητριῶν τοῦ Ἱμπραχίμ) καὶ τέλος τὴν
Ζερυάτ, τὴν εὐνοούμενην τοῦ Βατικ-Μπιλλάχ ἀοιδόν. Ἐν τῷ ἀν-
τιπάλῳ στρατοπέδῳ, ἦτοι τῷ δευαδθέντι τὴν παράδοσιν ἐν τῇ
θεωρίᾳ καὶ τῇ ἐφαρμογῇ τῆς τέχνης, τάσσονται ὁ Ὁρεῖμπ καὶ ὁ
ὅμιλος τῶν τῇ ἐπιμελείᾳ αὐτοῦ μορφωθείσων ἀοιδῶν, ὁ Ἱμπν Ζορ-
ζούρ, ὁ Μπεδλ καὶ αἱ μαθήτριά αὐτοῦ καὶ ἐν γένει αἱ μουσικαί,
αἱ ἀνήκουσαι εἰς τὴν οἰκογένειαν τῶν Βαρμεσιδῶν κλπ. Δυστυ-
χῶς κλαδικούς τε καὶ νεωτεριστὰς παρέσχε πᾶντας ὁ χρόνος,
μόλις δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν ὑπολείπονται μαθηταὶ τινες τῶν
δύο τούτων μεγάλων σχολῶν, ὧν ἡ ἀντιζήλια ἀποτελεῖ μίαν τῶν
σπουδαιωτάτων φάσεων τῆς τέχνης.

Ὅποινδῆποτε καὶ ἂν ἦναι τὸ ἐκ τῶν κρίσεων τοῦ Ἰσφαχανῆ
ἐξαγόμενον συμπέρασμα, ἐπάγεται ὁ κ. Μπλοντέλ, ἀναγκάζεται τις
νὰ συνομολογήσῃ αὐτῷ ὅτι ἡ φδικὴ οὐδεμίαν ἐποικήδατο πρόο-
δον ἐπὶ τῶν διαδόχων τοῦ Μου'τασέμ. Τῷ ἔτει 255 ἀπὸ ἐγίρας ὁ
χαλιφῆς Ἐλ-Μωχταδῆ, βαρέως αἰσθανόμενος τὴν παρακμὴν καὶ
ἐξασθένειν τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, ἐξέδωκε νόμους πολυτελεῖς πρὸς
ἀνθρώπων τοῦ μεγαλείου τοῦ ἔθνους, ἐκλιπόντος μετὰ τῆς ἀγνό-
ητος τῶν ἡθῶν (869—70 μ. Χ.). Ἀπηνόρευσε τὸ χαρτοπαίγιον,
τὸν οἶνον, τὴν πολυτέλειαν καὶ ἀπύλασε τῶν ἀνακτόρων αὐτοῦ
τοὺς ὀργηστὰς, τοὺς γελωτοποιοὺς καὶ τοὺς μουσικοὺς, τοὺς κα-
ταλύζοντας τὴν αὐλὴν τῶν προκατόχων αὐτοῦ. Ἡ προγραφή
αὕτη, εἶναι ἀληθὲς, παρέμεινε ἄνευ ἀποτελέσματος. Ὁ Μωταμὲτ
ἀνελθὼν ἐπὶ τοῦ θρόνου ἐσπευσε ν' ἀνακαλέσῃ τοὺς ὑπὸ τοῦ ἐξα-
δέλφου αὐτοῦ ἐξορισθέντας καλλιτέχνας, ἀλλ' ἡ τέχνη, ἐξασθενή-
σασα ἑκτοτε, ἐμελλε τάχιστα νὰ καταπέσῃ, ἵνα μὴδέποτε πλέον
ἀνρθωθῇ, τοῦτο δὲ τόσῳ μᾶλλον ὁφ' ἐκεῖνος, ὃς ἐφαίνετο προ-
στατεῦσαι αὐτήν, εἰργάζετο ἐν ἀγνοίᾳ πρὸς ἀπώλειαν αὐτῆς, ἥς
τὴν πτώσιν οὕτω παρεσκεύαζε. Πράγματι ἡ τοῦ Μωταμὲτ βασι-
λεῖα ἦν βασιλεία παρακμῆς, καθ' ἣν ἡ ἀραβικὴ μουσικὴ διαφθα-
ρεῖσα ἀπέβη προσποιητὴ καὶ κακὸς ζήλος καὶ ἐξεθνήκυνθη. «Ἡ-
γάπα τὴν κοινωνίαν, τοὺς στίχους καὶ τὰ μικρὰ συμπόδια», λέ-
γει ὁ ἱστορικὸς Μοσούλης, λαλῶν περὶ τοῦ ἐν λόγῳ ἡγεμόνος.
Ἐπὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἐξεδόθη πληθεὺς ἔργων, πραγματευομέ-
νων τὴν ἀπόλαυσιν τοῦ βίου, ἅτινα δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἦσαν
πραγματεῖαι περὶ τῶν ιδιοτήτων, τῶν ἀναγκαιῶν τοῖς ἀνθρώ-
ποις τοῦ κόσμου, τοῖς ὑπνότες, τοῖς εὐνοούμενοις, ἡ βραχεία
σκεῖψις περὶ ἁσματος, χοροῦ, ἀγώνων, ἐδεσμάτων, οἶνων κτλ.1.
Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης ὁ πανωλέτωρ χρόνος ὑπώρυξε κατὰ μι-
κρὸν τὸ ἔργον τοῦ Ἱμπραχίμ, μὴ δεδασθείς πλείοτερον τὸ στε-
ρεώτερον μνημεῖον τοῦ σοφοῦ θεωρητικοῦ Ἰσχάκ, τὸ μουσικὸν
δὲ σύστημα τῶν Ἀράβων ἐξέλιπεν, ὡς καὶ τὸ τῶν ἀρχαίων Ἐλ-
λῆνων, ἐξ οὗ εἶχε προκύψει.

Οὕτως ἔχουσι περίπου τὰ κατὰ τοῖς διασημότερους Ἀραβας
ἀοιδούς καὶ τὴν ἀραβικὴν μουσικὴν ἐπὶ τῆς ἀκμῆς αὐτῆς, ἴδια
δὲ τὰ κατὰ τὸν διασημώτατον ἀοιδὸν Ἱμπραχίμ-μπέν-Μεχδῆ, οἷα
ἀναγράφει αὐτὰ διὰ μακροτέρων ἐν τῇ Βρετανικῇ Ἐπιθεωρήσει
ὁ κ. Σ. Μπλοντέλ.

Μ. Ε. ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΣ.

1) Agani, τ. IX, σ. 48 κ. ε.

2) Ἐν τούτοις πολλάκις, μετὰ δὲ τῶν οἰκείων καὶ ὁσάκις διετελεῖ
εὐθυσ, ἀνεγνώριζεν ἀπροκαλύπτως τὸ εὐλογον τῶν ἐπικρίσεων τούτων.
Ἄδων ἡμέραν τινὰ πρὸ ἐγγόνου τοῦ Ἐλ-Χαδῆ μέλος ἀποδιδόμενον τῷ
Μα'μπέδ, καὶ ἐρωτήσας εἶτα ἂν ἐγίνωσκε τὸν μελοποιήσαντα τὸ ἔρ-
γον, ἔσχε τὴν ἐπομένην ἀπάντησιν: «Λέγουσιν ὅτι εἶναι τοῦ Μα'μπέδ,
ἀλλὰ τῇ ἀληθείᾳ δὲν θὰ ἦτο τοιαύτη ἡ ἐκτέλεσις τοῦ ἀρχαίου ἐκεῖνου
μουσικοῦ. Οὐδεὶς ἐτόλμησέ ποτε νὰ ἐρμηνεύσῃ αὐτὸ τοιουτρόπως. Ὅχι,
μυριάκις ὅχι, δὲν εἶναι τοῦτο πλέον ἔργον τοῦ Μα'μπέδ». Ὁ Ἱμπραχίμ
τὸν εἰλικρινῆ τοῦτον ἔλεγχον ἤκουσε μειδιῶν, εἶτα δὲ προσέθετο σοβα-
ρῶς: «Εἶναι ἀληθές, φίλτατε· ἐν τῇ μουσικῇ ταύτῃ ὑπάρχουσι δυσχέ-
ρεια, ὡς παρακάμπω· ὁ γηραιὸς Μα'μπέδ ἦν πολὺ ἡμῶν ἱκανώτερος,
οὐδὲ τὸ ἥμισυ δὲ τῆς τέχνης αὐτοῦ ἔχω». (Agani, τ. IX, σ. 52).

3) Τοῦ Delsarte τούτου τῆς Ἀραβίας, σημειοῦται ὁ κ. Μπλοντέλ.

1) Χρυσοὶ λεῖμῶνες.